

Syskonen Ohlin Vodlar kulturarvet

Odlare. Nils och Olga Ohlin bär kulturarvet inte bara i det konkreta, i byggnaderna och kulturlandskapet. De bär ett kulturarv i själva tiden. Tid att lyssna, tid att minnas. De är inte frustrerade.

Hästen är ett naturligt inslag på fädernas hemman där syskonen Ohlin förvaltar ett arv.

- Gulsparven var borta i flera år. Nu hör man den igen. Man hinner precis räkna till sju innan strofen är över.

Syskonen Ohlin i Hensmåla hjälper oss tyda begreppet kultur. Deras bror var författare. Nils och Olga odlar på annat vis.

Det finns många hemostar i Småland.

Alla är tidsödande att färdigställa. Alla fodrar tålmod, och dryga veckor av väntan.

Olga Ohlins ost är lagrad i ungefär en månad. Den pirrar lite på tungan så som franska ostar kittlar för ett barn. Den är inte torr, snarare gräddig.

Ändå är den inte gjord på grädde, utan på vanlig oseparatorad komjölk.

Olga har själv mjölkat, utan mjölkmaskin.

De sex korna står i lagården på andra sidan gårdsplanen. De är små och har behändiga juver.

De har fortfarande mycket kvar av det tidiga 1900-talets lantraser. Ohlins har flera gånger bytt tjur, men korna har de avlat vidare på sedan barndomen.

Sommartid brukar de beta i hagarna bakom lagården. Stenmurarna är delvis nylagda. Det är ett böljande landskap mellan murarna, hundrafemtioåriga lövträd, röd smålandsjord - hästplöjd. Det är aplar, enebuskar och enstaka orkidéer.

Kultur

Ordet kultur kommer av det latinska ordet cultura, och betyder ursprungligen odling.

I romarriket var det ont om läskunniga, men gott om arbetsföra - jordarbetare. För de flesta blev kultur bokstavligt talat en fråga om odling.

Författaren Göran Palm försökte i slutet av 70-talet förstå begreppet kultur i denna vidare, mer romerska mening.

Han tyckte sig finna det romerska kulturbegreppet kanske allra tydligast i sektorer där man vanligtvis inte talar om kultur, han nämnde som exempel; "renhållning, hus hållsarbete, trädgårdsskötsel och vaktmästeri".

Palm skrev i boken "Kritik av kulturen":

"Studiecirklar, teatergrupper och trivselblomkrukor i all ära, men kultur är framförallt något som står att finna inne i arbetslivet, i arbetet självt, i arbetets uppläggning, i arbetets mål."

"Kultur är kvalitet, skrev han. Odling i motsats till skövlning, bruk i motsats till missbruk, hävd i motsats till vanhävd."

På trettioalet kunde man se tre Hensmålabröder sitta

timme efter timme vid vägrenen.

Bröderna Nils, Verner och Sven Ohlin gissade varifrån bilarna kom, från höger eller vänster. Man hörde först bara ett sus bortom träden.

När sedan bilen blivit synlig - som en prick vid vägens ände - gissade bröderna på färg. Var bilen blå eller grå?

Där var sällan mer än tre bilar under en hel eftermiddag i Hensmåla.

(Under kriget försvann de nästan helt.)

Ni måste ha haft ett makalöst tålmod?

- En visste väl inte om nåt annat, säger Nils.

Brodern Sven flyttade till Växjö och bildade familj. De andra två blev kvar med systern Olga på fädernas hemman, fem hektar odlad mark, Hensmåla Östergård 2:7.

Verner som skrev dagbok i alla år, gav ut sin första roman 1984. Fyra romaner blev det, och i höstas utkom en dagbokssamling, anteckningar från ett bondeår. Den hann precis bli färdig, två dagar innan Verner gick bort.

Verners böcker fick goda recensioner i tidningarna. De ansågs ovanliga till både språk och innehåll. Rytm och motiv skilde sig från det mesta av samtidsliteraturen. När han 1993 fick Smålands författarsällskaps stipendium löd motiveringen:

"För ett författarskap som med biblisk tyngd i språket skildrar människans närhet till jorden. Och får det allmängiltiga att bli synligt i det lilla."

Sedan Verner gick bort har Olga övertagit dagboksskrivandet. Dagen före Smålandspostens besök skrev Olga:

"Mulet, lite fuktigt på förmiddagen. Satte potatis. Nils har sått havre. Han ska ringvälta i morgon. Bokarna håller på att slå ut, i värmen."

Verner skrev också om naturen i sin dagbok, nästan bara om naturen. Skriver ni aldrig om människor, om livets mening och sånt?

- Vi följer väl naturen på nåt vis, säger Olga. När andra ger akt på varandra ger vi akt på naturen. Det har bara blivit så. Om jag skriver att jag har sett första vitsippan, eller ett rådjur - så är det bara för att jag tycker sådana saker är viktiga.

Kommunen

Om man i hembygdsrörelsens första tid såg till prylna och byggnaderna, så började samhället på 80-talet sätta värde på kulturlandskapet.

Nils och Olga Ohlin var förra året nominerade till Tingsryds kommuns stora kulturlandskapspris.

I Tingsryds kommun talar man nu om en landsbygdsutvecklingens tredje fas, om att

se till så abstrakta ting som livsrytm.

Jörgen Larsson, kommunens landsbygdsutvecklare:

- Det verkar som den yngre stadsbefolkningen, 70-talisterna är mer intresserade av en lugn livsrytm än av att fortsätta bygga på det materiella.

Därmed har inte bara landskapet blivit intressant, också människorna i landskapet.

- Syskonen Ohlin kan hjälpa oss att finna de försvunna rötterna, säger Jörgen Larsson. Hela deras liv präglas av en slags långsiktighet. De är förvaltare av ett arv.

Jörgen Larsson talar om "antimänniskorna" som den nya tidens vinnare.

- Det är människor som Ohlins, som får uppleva att busslasten med folk med kamera kör upp på gårdsplanen. Människorna som trillskades mot statliga påtryckningar om granplantering, människor som inte tog banklån - fast det skulle vara så klokt. Det var de som bevarade det vackra landskapet. Nu uppmärksammas de. Nu får de Nola-bidrag.

Bara för något årtionde sedan tog Ohlins strid om att låta en odlingsoduglig mosse självsås med björk, i stället för med granplantering. Skogsvårdskonsulenterna fick något mörkt i blicken när Ohlins kom på tal.

I dag formligen skriker massaindustrin efter björk.

- De här människorna ger oss ett kvitto på att det kan vara rätt att trilskas, säger Jörgen Larsson. Idag är de aktade av hela samhället.

Räfsan

Under vintern har Nils arbetat vid snickarbänken och tillverkat räfsor. Det var länge sedan sist. Oftast var det Verner - slöjdaren - som stod vid snickarbänken.

Nils lärde sig göra räfsor som liten. Det skulle vara gran till skaffet och ask till pinnarna.

Räfsan och lien, mer behövs inte för kulturlandskapet. Nils kommer att slå sitt gräs i juli, precis som alltid.

- Det måste få fröa i fred, säger han.

Ibland vill romanläsarna få reda på om blommorna, vattenkällan, hästhagen och allt det andra i Verners böcker verkligen var fria fantasier. De söker upp Nils och Olga för att få svar.

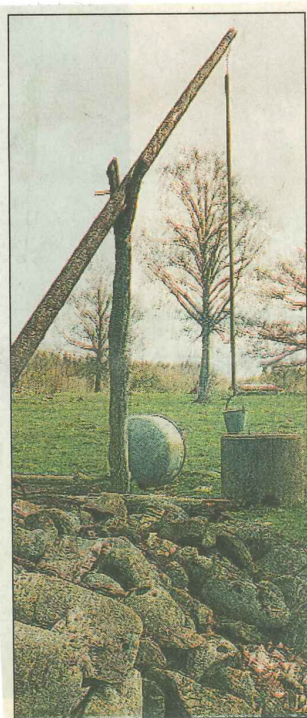
- Någon för hit och frågade om rislyckan. Men rislyckan var nog skapad i Verners fantasi, menar Nils.

Annars ska jag inte stå på riktigt.

Verner Ohlin gjorde, kan man säga, en sorts kultur av en annan.

Text och foto:

FREDRIK BERGMAN

Brunnstängan. Under vår bruket syns brunnstängan guppa upp och ner bakom muren. Olga vattnar morotslandet. Det finns ingen konstbevattning, inget rinnande vatten i boningshuset.